

Sociological Explanation of Social Order and Its Etiology in Terms of The Concept of Sustainability **

Nurullah SELÇUK¹

¹Dr., Vocational School of Social Sciences, Adiyaman University, Adiyaman, Türkiye

** The sociological explanation of the concepts of crime and deviance in this study was presented at the 2nd International Congress of Social Sciences from China to the Atriotic, May 5-7, 2016.

Research Article

Acknowledgment

History

Received: 00/00/0000

Accepted: 25/02/2024

Copyright

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence (CC BY 4.0), which permits copying, adaptation and redistribution, provided the original work is properly cited.

Toplumsal Düzen ve Etiyolojisinin Sürdürülebilirlik Kavramı Açısından Sosyolojik İzahı

Bilgi

Süreç

Gelis: 00/00/0000

Kabul: 25/02/2024

Copyright

Bu, orijinal çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulması koşuluyla kopyalamaya, uyarlamaya ve yeniden dağıtmaya izin veren Creative Commons Atıf Lisansı (CC BY 4.0) koşulları altında dağıtılan bir Açık Erişim makalesidir.

ABSTRACT

One of the most basic features that make humans human is their social being. The criterion for being a social being is collective living habits. Sustainability, as a socio-ecological process, refers to the balance of the social system against resources. Therefore, sustainable developments can be considered as a result of the collective partnership of social life. Being together and a collective consciousness can be achieved with some rules of order. In other words, the necessary result of the social life style is realized through written and unwritten rules of social order, which shape and direct people's behaviour, ensuring the meaning of being together and preventing interference in the freedom areas of others. This study deals with the effective implementation of sustainable developments with the concepts of social order and discusses the importance of collective life shaped by the rules of order in terms of sustainability principles. In this context, the study aims to discuss the importance of sustainable principles with the concepts of crime and deviation by addressing the social order system. To achieve this aim, descriptive analysis method was used. In this process, concepts were scanned and information from the literature was collected and synthesized. As a result, it has been concluded that sustainable development develops in direct proportion to collective consciousness and that the social order system is an important controlling element in this respect.

Keywords: Social order, collective consciousness, sustainability

Öz

İnsanı insan yapan en temel özelliklerden birisi sosyal varlık oluşudur. Sosyal varlık olmanın kriteri ise toplu halde yaşam alışkanlıklarıdır. Sürdürülebilirlik sosyo-ekolojik bir süreç olarak toplumsal sistemin kaynaklar karşısındaki dengesini ifade etmektedir. Dolayısıyla sürdürülebilir gelişmeler toplumsal yaşamın kolektif ortaklığının bir sonucu olduğu düşünülebilir. Toplu halde bulunma ve kolektif bir bilinç bir takım düzen kuralları ile sağlanabilmektedir. Yani toplumsal yaşam biçiminin zaruri sonucu, insanların davranışlarını şekillendiren ve yönlendiren toplu halde olmanın anlamını ve diğerlerinin özgürlük alanlarına müdahalenin engellenmesini sağlayan yazılı ve yazı olmayan toplumsal düzen kuralları ile gerçekleşmektedir. Bu çalışma sürdürülebilir gelişmelerin etkin bir şekilde ortaya konmasını sağlanmasını sosyal düzen kavramlarıyla ele almakta ve düzen kurallarının biçimlendirdiği kolektif yaşamın sürdürülebilirlik ilkeleri karşısındaki önemi ele almaktadır. Bu bağlamda çalışma, toplumsal düzen sistemini ele alarak sürdürülebilir ilkelerin önemini suç ve sapma kavramları ile tartışmayı amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu süreçte kavramlar taranmış ve literatüre ait bilgiler toplanarak sentezlenmiştir. Sonuç olarak sürdürülebilir gelişmenin kolektif bilinçle doğru orantılı bir şekilde geliştiği ve toplumsal düzen sisteminin bu açıdan önemli bir denetleyici unsur olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal düzen, kolektif bilinç, sürdürülebilirlik

1. Giriş

Sürdürülebilirlik 21. yüzyılda yaşanan teknik ve teknolojik gelişmeler ile hızla tükenen kaynaklar karşısında sosyo-ekolojik olarak bir sistem üretme çabalarının sonucu olarak tüm dünyanın gündemin etkileyen önemli bir kavramdır. Bu çalışmada sürdürülebilirliğin ekolojik ve teknik özelliklerinden ziyade toplumsal düzeyde kolektif bilince işaret etmekte ve sürdürülebilirlik için toplumsal düzen sistemini tartışmaktadır. Dolayısıyla çalışma sürdürülebilirliğin sürdürülebilirliğini incelemeyi amaçlamaktadır.

Toplumsal düzen kavramını anlamak ve kolektif bilinç düzeyinin oluşmasını ele almak çok yönlü geniş bir literatür anlamına gelmektedir. Bu açıdan araştırmanın kapsamını daraltmak için suç ve sapma kavramlarını ele alarak çalışmada, her iki kavramın toplumsal sistem için var olan önemine ve sürdürülebilir gelişim için anlamına vurgu yapılmaktadır.

Toplumların temel dinamiklerini oluşturan değerler ve kültürel yapılar, toplumsal düzenin kurallarını belirlemektedir. Bu kurallar, bireyler arasındaki ilişkileri düzenleyerek toplumsal yaşamın sağlıklı bir şekilde devam etmesini sağlamaktadır. Gelenekler, görenekler, örf ve adetler, töreler, ahlak kuralları, din kuralları ve hukuk kuralları gibi yaptırımlar, toplumu oluşturan bireylerin davranışlarını sınırlayan ve toplumda kabul gören normlar olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla toplumsal düzen için yaşanan toplumun değerlerini ve kurallarını göz önünde bulundurmak önemlidir. Ancak, genel olarak suç, yasalarca yasaklanmış ve cezalandırılan bir davranış ifade ederken, sapma daha geniş bir kavram olup toplumun normlarına uymayan her türlü davranış içerebilir. Bu bağlamda çalışmada, sürdürülebilir ilişkilerin toplum tarafından kolektif düzeyde bir algı oluşturması amacıyla yerel önlemler ve gelişim stratejilerinin benimsenmesi vurgulanmaktadır.

1.1 Toplumsal Düzen Çerçevesinde Suç Kavramı ve Sapma Kavramları

Suç kavramı yasaklanmış ve cezalandırılan davranışlarla ilişkilendirilir. Ceza hukuku açısından suç, kanunlar tarafından yasaklanmış ve ceza hukuku yaptırımlarıyla tehdit edilen hareketleri ifade eder (Demirbaş, 2014;42). Ancak, bir davranışın suç olarak kabul edilmesi sadece yasal bir tanıma dayanmaz, aynı zamanda toplumun normlarına ve değerlerine de bağlıdır. Toplumsal kontrol, toplumun normları ve değerleri aracılığıyla sağlanır. Resmi yaptırımların yanı sıra, toplumsal kontrolde dolaylı ve resmi olmayan baskılar da önemli bir rol oynar. Bu baskılar, toplumsal dışlama, kültürel ret, sosyal itibar kaybı gibi çeşitli şekillerde kendini gösterebilir. Bu tür yaptırımlar, bireyleri toplumun normlarına uymaya teşvik eder ve toplumsal düzenin korunmasına yardımcı olur. Dolayısıyla, suç ve suç olmayan aykırı davranışlar arasındaki ayırım, sadece yasal tanımlara dayanmaz, aynı zamanda toplumun değerlerine ve normlarına da bağlı olduğu söylenebilir.

Suçun karmaşık doğası ve çok değişkenli çeşitli faktörlerin etkisi bulunmaktadır. Suç, sadece bireyin kişisel özelliklerinden ziyade, sosyal ve çevresel faktörlerin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan bir fenomendir. Kişinin yetiştiği aile yapısı, sosyal çevresi, içinde bulunduğu grupların norm ve değerleri suç eğilimini etkileyen önemli unsurlardır. Kontrol mekanizmalarının işleyişi, suçun şekillenmesinde büyük rol oynamaktadır. Örneğin, sıkı ve etkili bir aile veya toplumsal denetim, bireyin suç işleme eğilimini azaltabilirken, zayıf veya eksik kontrol mekanizmaları suçun yayılmasına katkıda bulunabilmektedir. Ayrıca bölgesel farklılıklar suç çeşitliliğinde ve tanımında son derece etkilidir. Durkheim'in ifadesinde belirtildiği gibi, suç tüm toplumlarda görülen bir fenomendir, ancak toplumlar arasında farklılık gösterir. Bu farklılık, bir davranışın bir toplumda suç olarak kabul edilip diğer bir toplumda kabul görmemesine kadar uzanabilir. Bu durum, suçun kültürel, sosyal ve tarihsel bağlamlara göre değişebilen bir olgu olduğunu göstermektedir (Durkheim, 1985:47-49).

Erkan (2002), toplumsal ilişkilerin sonucu olan sosyalleşme sürecinde karşılaşılan uyumsuzluklar, bireylerin toplumun kabul ettiği normlara uymama eğilimleri olarak ortaya çıktığını ifade etmektedir. Bu durum, sosyolojik açıdan "normdan sapma" olarak tanımlanmaktadır. Toplumun beklediği davranışlardan sapma, hukuk dilinde genellikle "suç" olarak adlandırılır ve bu tür davranışları önlemek için ceza-i müeyyideler öngörülmektedir. Bu bağlamda, toplumsal uyumsuzluklar genellikle hukuki sistemin ilgisini çekmekte ve suç

kavramı altında incelenmektedir. Hukuki sistem, toplumun düzenini korumak ve bireylerin güvenliğini sağlamak amacıyla norm ihlallerine karşı cezai yaptırımlar öngörmektedir. Bu yaptırımlar, suç işlemenin sonuçlarına bağlı olarak çeşitli biçimlerde olabilir ve hukukun adalet ve dengeyi sağlama amacına hizmet etmesi beklenir.

Sapma veya suç, toplumun ortak değerlerini ve bu değerlere olan bağlılığı güçlendirmektedir. Suçun meydana gelmesi, toplum üyelerinin paylaştığı değerleri koruma ve savunma ihtiyacını artırabilir. Bu da sosyal dayanışmayı ve toplum içindeki birlik duygusunu güçlendirebilir. Bu şekilde, Durkheim'e göre sapma veya suç, toplumun işleyişinde sadece olumsuz sonuçlara yol açmaz, aynı zamanda toplumun yapısını ve işleyişini güçlendirebilir. Bu perspektiften bakıldığında, suçun varlığı toplumun sağlığı açısından önemli bir işlev görebilir. (Abrahamson 1990:77). Durkheim'e göre, suçun varlığı normaldir ve toplumun bir parçası olarak kabul edilmektedir. Ancak, suçun oranı aşırı derecede yükseldiğinde veya belirli bir toplumda yaygınlaştığında, bu Durkheim'e göre anormal bir durumdur. Bu durum, toplumun sağlıklı işleyişine zarar verebilir ve toplumun dengesini bozabilir. Durkheim'e göre, suçun aşırı derecede yaygınlaşması, toplumdaki sosyal dokunun çözülme belirtisi olarak yorumlanabilir. Bu durumda, suçun artışı, toplumdaki normların zayıflamasına veya sosyal bağların gevşemesine işaret edebilir. Bu nedenle, Durkheim'e göre suçun normal olduğu ancak aşırı düzeyde suçun varlığının anormal olduğu söylenebilir. Bu durumda, toplumun sağlığı ve toplumsal düzen için önlemler alınması gerekebilir (Durkheim 1985:91).

Sapma ise bireylerin belirli davranışlarına toplumun koyduğu etiketlerle ortaya çıkmaktadır. Yani, bir davranışın sapma olarak kabul edilmesi, o davranışı sergileyen kişinin toplum tarafından etiketlenmesiyle ortaya çıkar. Bu etiketleme süreci, o davranışın toplumun normlarına uygun olmadığı ve "sapkın" veya "suçlu" olarak nitelendirilmesiyle gerçekleşmektedir. Bu bağlamda, suçlu olarak etiketlenen kişi, toplumun verdiği bu etiketleme sonucunda toplum dışına itilmiş ve dışlanmış bir konumda bulunabilir. Becker'a göre, suçluluğun bir kişiye etiketlenmesi, o kişinin toplum içindeki statüsünü ve ilişkilerini önemli ölçüde etkileyebilir (Öter, 2005).

Sapma ve suç ilişkisi, toplumun belirli davranışlara karşı oluşturduğu değer algısıyla ölçülür. Bir davranışın sapma olarak kabul edilmesi veya suç olarak nitelendirilmesi, o davranışa toplumun nasıl baktığına bağlıdır. Becker'a göre, sapma ve suçun tanımı, davranışın kendisiyle değil, davranışı yargılayan kişinin gözündeki farklılıkla ilgilidir. Aynı eylem bir kişiye göre sapma iken, diğerine göre değildir. Yine Becker'a göre, toplumun belirli davranışlara verdiği tepkiler, sapma veya suçun belirlenmesinde belirleyici bir faktördür. Eğer bir davranış toplumda onaylanmıyor ve cezalandırılıyorsa, bu davranış suç olarak kabul edilir. Ancak, davranışın kendisi sapma olmayabilir; sapma, o davranışa toplumun verdiği tepkiden kaynaklanır. Sapma veya suç olarak nitelendirilen davranışlarda etiketlenme önemli bir rol oynamaktadır. Bir toplumda belirli bir davranışı sapma olarak gören gruplar, bu davranışı sergileyen bireyleri damgalayarak dikkatlerini çekmekte ve sürekli olarak izlemektedir. Daha sonra bireyler kendilerini bu etiketlenmiş kimlikle özdeşleştirebilir ve bu etiketi benimserler, bu da onların sapkın davranışları sürdürmelerine yol açabilir. Bu teoriye göre, suç işleyen kişiler genellikle etiketlenme sürecinin bir sonucu olarak suç tekrarı yapabilirler. Toplumdaki hâkim sınıflar ise bu etiketleme sürecini kendi çıkarları doğrultusunda kullanabilirler. Sonuç olarak, suçluluğun etiketleme sürecinin bir sonucu olduğunu ve suç tekrarının bu etiketlenmeyle ilişkilendirildiğini öne sürmektedir (Öter, 2005:12-23).

Suçun doğası ve toplumsal düzenin dengesinin çok faktörlü bir yapıya işaret etmesi onun etiyolojik açıdan ele alınmasını önemli kılmaktadır. Çalışmada, sürdürülebilir bir toplumun temel dayanaklarından biri olarak görülen toplumsal düzen yasalarının anlaşılması, bu etiyoloji açıklayan farklı teorilerin içeriklerine göz atmakla mümkün olacağı düşünülmektedir.

1.2 Suç Etiyolojisi ve Suç Teorileri

Eski Yunan düşünürleri suçun kökeni ve nedenleri üzerine çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir. Platon ve Aristoteles gibi önemli filozoflar, suçun nedenlerini ele almış ve insan doğasını, toplumsal faktörleri ve psikolojik etmenleri suçla ilişkilendirmişlerdir. Platon, suçun kaynakları konusunda ihtiraslar, zevk arayışı ve

cehaleti belirtmiştir. Ona göre, suç işleyen kişilerin içinde bulunduğu temel problemler, arzularının kontrol edilememesi ve bilgisizlikten kaynaklanmaktadır. Bu anlayışa göre, suçluların eylemleri, içlerindeki arzuların ve bilgisizliğin bir sonucudur. Aristoteles ise suçluların toplumun düşmanları olarak kabul edilmesini savunmuş ve sert cezalandırılmalarını önermiştir. Ona göre, suç işleyenlerin eğilimleri ve çevresel faktörler, suçun kökeninde önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, Aristoteles yoksulluğun suça ve isyana neden olabileceğini öne sürmüştür. Hipokrat ise suçlu bireyleri akıl hastası olarak tanımlamıştır. Onun görüşüne göre, suç işleyenlerin temel problemi akıl sağlığıyla ilgilidir. Hipokrat ve Platon gibi, suç ve psikoloji arasında bir ilişki olduğunu vurgulamıştır. Bu düşünürler, suçun kökenlerini farklı açılardan ele almış olsalar da hepsi insan doğası, toplumsal etkiler ve psikolojik faktörlerin suçla ilişkilendirildiğini öne sürmüşlerdir. Bu açıdan bakıldığında, antik Yunan düşünürlerinin suçla ilgili görüşleri, suç ve ceza anlayışının gelişiminde önemli bir rol oynamıştır (Demirbaş,2014;56).

2. Suça Fiziki-Antropolojik-Biyolojik Bakış

2.1 Fiziki Coğrafyanın Suça Etkisi

Suçu sosyal koşulların bir sonucu olarak gören görüşler, suçlu davranışların oluşumunda coğrafi faktörlerin de etkili olduğunu kabul etmektedir. Bu faktörler arasında iklim, doğal kaynaklar ve yerleşim gibi çeşitli coğrafi unsurlar bulunmaktadır (Demirbaş, 2014;101). Bu ekol, suç sosyal koşulların gerekli ifadesi olarak kabul etmekte ve aynı zamanda coğrafi fenomenlerin suçlu davranışlar üzerinde etkili olduğunu öne sürmektedir. Bu yaklaşım, suçun oluşumunu sadece bireysel faktörlerle değil, aynı zamanda sosyal ve çevresel faktörlerle de ilişkilendirmektedir. Coğrafi fenomenler iklim, doğal kaynaklar, yerleşim düzeni gibi unsurları içermektedir. Örneğin, sıcak ve nemli iklimlerin agresif davranışları artırabileceği düşünülürken, yerleşim düzenindeki yoğunluk ve kaynakların eşitsiz dağılımı gibi durumlar da suç oranlarını etkileyebilmektedir (İçli, 2001;45).

Coğrafi faktörlerin insan davranışları üzerindeki etkilerini inceleyen Montesquieu ve Dexter gibi isimler, çeşitli coğrafi faktörlerin suç ve diğer davranışlarla ilişkili olduğunu öne sürmüşlerdir. Montesquieu, "ekvatora yaklaştıkça suçların, kutuplara yaklaştıkça sarhoşluğun artacağını" iddia etmiştir. Bu görüş, iklimin suç ve diğer davranışlar üzerindeki etkisine dair erken bir örnektir. Montesquieu, iklimin insan davranışları üzerinde belirleyici bir faktör olduğunu ve farklı iklim koşullarının farklı davranış kalıplarını teşvik ettiğini savunmuştur. Dexter ise "iklim etkileri" başlıklı çalışmasında, hava basıncı, nem, rüzgâr gibi meteorolojik faktörlerin suçla ilişkili olduğunu öne sürmüştür. Bu çalışmada, belirli hava koşullarının suç oranlarını etkileyebileceği ve bazı hava koşullarının insanların davranışlarını etkilediği vurgulanmıştır (Dönmezer, 1984;98).

2.2 Biyoloji ve Antropolojik Etki

Biyolojik organizmanın insan davranışlarını etkileyip etkilemediği konusundaki görüşler bilimsel araştırmaların ve disiplinler arası çalışmaların konusudur (İçli, 2001;52). Biyolojik determinizm akımı, insan davranışlarının biyolojik faktörler tarafından belirlendiğini savunan bir görüştür. Bu görüşe göre, bireyin davranışları ve eylemleri, genetik yapı, beyin kimyası, hormonal dengeler gibi biyolojik özellikler tarafından belirlenmekte ve öngörülmektedir (Demirtaş, 2014;102).

Suçun biyolojik nedenlerine dair çalışmaların kökenleri oldukça eskiye dayanmaktadır. Fizyonomi ve prenoloji gibi disiplinler, insanların dış görünüşleri ile karakter analizi ve suçun tahmin edilmesi üzerine odaklanmıştır. Fizyonomi, insanların yüz görünüşleri ve fiziksel özelliklerinin, kişilik özellikleri ve davranışları hakkında ipuçları verdiğini öne süren bir bilim dalıdır. Bu disiplin, insanların yüz ifadeleri, gözleri, çeneleri gibi fiziksel özelliklerinin, onların iç dünyaları ve davranışları hakkında bilgi verdiğini iddia etmemektedir. Dolayısıyla, fizyonomi, insanların dış görünüşlerinden yola çıkarak suçluluk gibi özellikleri tahmin etmeyi amaçlamaktadır (Demirtaş, 2014; 103-104).

3. Suça Psikolojik ve Psikiyatrik Bakış

Freud'un psikanalitik kuramı, insan davranışlarının temelinde yer alan içsel süreçleri ve kişilik yapısını açıklamaya odaklanmaktadır. İnsanın kişilik yapısını id, ego ve süper ego olarak üç bölümde ele almaktadır. İd (Alt Benlik), insanın ilkel benliğini temsil etmektedir. İd, kişinin doğuştan gelen içsel dürtülerini, hayvani arzularını ve anlık tatmin peşinde koşan yönelimlerini içermektedir. İd, temel olarak zevk ilkesine dayalıdır ve tatmin arayışıyla hareket eder. Ego (Benlik), kişinin yönetici kişiliğini temsil eder. Ego, dış dünya ile kişinin içsel dürtüleri arasında bir denge kurmaya çalışır. Bu dengeyi sağlamak için gerçeklik ilkesine dayanarak, içsel dürtüleri uygun şekilde yönlendirir ve dış dünyadaki gerçeklerle uyumlu davranışlar sergiler. Süper Ego (Üst Benlik), ahlaki değerleri, toplumsal normları ve içsel idealleri temsil eder. Süper ego, kişinin içselleştirdiği toplumsal değerlerin ve vicdanın sesidir. Suçluluk duygusu da süper egonun etkisi altındadır ve bu duygu, kişinin içsel ahlaki değerleriyle çelişen davranışlar sergilediğinde ortaya çıkar. Freud'a göre, suçluluk duygusu, kişinin benlik ve üst benlik gelişimindeki yetersizlikler nedeniyle ortaya çıkar. Alt benlik denetim altına alınamazsa, suç dürtüleri ortaya çıkabilir. Diğer taraftan, aşırı gelişmiş bir süper ego, kişinin içsel arzularını bastırarak nevrotik bir kişilik yapısının oluşmasına neden olabilir. Freud'un perspektifine göre, suç eğilimleri kişinin içsel dürtülerinin ve kişilik yapısının bir sonucudur. Ancak, bu perspektif modern kriminolojik teorilerle değişiklik gösterir ve suçun nedenlerini açıklamak için çoklu faktörlerin bir araya gelmesi gerektiğini kabul eder. (Demirtaş, 2014; 125-127).

Freud'un suç teorisi, Oedipus kompleksi gibi çocukluk döneminden gelen içsel çatışmaların suçluluk duygularını şekillendirebileceği ve dolayısıyla suçluluğun altında yatan nedenlerden biri olarak görülmüştür. Oedipus kompleksi, Freud'un psikanalitik kuramında önemli bir yer tutmaktadır. Bu kompleks, çocukların karşı cinsteki ebeveynlerine karşı cinsel çekim duymaları ve aynı cinsten ebeveynlerini rekabetçi olarak görmeleriyle karakterize edilmektedir. Erkek çocuklar için Oedipus kompleksi, annelerine karşı cinsel çekim duyma ve babalarını rakip olarak görmeye dayanırken, kız çocuklarında Elektra kompleksi olarak adlandırılır ve kız çocukları babalarına karşı cinsel çekim duyma ve annelerini rakip olarak görme eğilimindedir. Freud'a göre, bu çocukluk döneminde yaşanan içsel çatışmalar ve suçluluk duyguları, ilerleyen yaşlarda suçlu davranışların temelini oluşturabilir. Suçluluk duygusu, kişinin içsel çatışmalarından, bilinçdışı arzularından ve toplumsal normlardan kaynaklanabilir. Bu duygu, kişinin suç işlemesiyle ilgili çelişkili düşünceler ve duygular geliştirmesine neden olabilir (İçli, 2001;50).

4. Suça Sosyolojik ve Sosyopsikolojik Bakış

4.1 Anomi Teorisi ve Gerilim Teorileri

Durkheim, suçun toplumsal bir olgu olduğunu ve hatta bazı durumlarda toplum için gerekli bir işlevi yerine getirdiğini öne süren önemli bir düşünürdür. Ona göre, suç sadece yoksulluk ve zenginlik gibi belirli sosyal koşullarla ilişkilendirilememekte, aksine toplumun normal bir parçası olarak kabul edilmektedir (İçli, 2001;69).

Anomi kavramı, Durkheim tarafından geliştirilmiş ve kriminolojiye önemli bir katkı olarak kabul edilmektedir. Anomi, toplumsal normların belirsiz veya zayıf olduğu durumlarda ortaya çıkan bir sosyal bozukluk durumunu ifade etmektedir. Bu durumda, bireylerin davranışları için belirli normlar, değerler veya hedefler bulunmaz veya bu normlar belirsizleşir, bu da toplumsal düzenin bozulmasına yol açmaktadır. Anomi kavramı kriminolojide önemli bir yer tutar çünkü suçun toplumsal ve yapısal kökenlerini anlamak için kullanılmaktadır. Anomi, toplumsal düzenin korunması ve suçla mücadelede etkili stratejilerin geliştirilmesi açısından önemli bir teorik çerçeve sunmaktadır (Adler ve ark, 1991:73).

Bir diğer sosyolojik teori Robert K. Merton'un sapma teorisidir. Bu teori, sosyal yapıların bireyler üzerindeki etkilerini vurgulamaktadır. Merton, biyolojik, psikiyatrik ve Freudcu teorilere karşı çıkarak, sapma ve suçun sadece bireyin içsel özelliklerinden kaynaklanmadığını savunmuştur. Onun tezi, sosyal yapıların belirli bireyler üzerinde uyum sağlamak yerine uyumsuz davranışlara itici güç uyguladığıdır. Merton'un sapma

teorisi, uyumsuz davranışların sadece bireysel patolojilerden değil, aynı zamanda toplumsal yapıdaki belirsizlik ve çelişkilerden kaynaklanabileceğini ileri sürerek, sosyal yapıya önemli bir vurgu yapar. Bu yaklaşım, suç ve sapma olgusunu sosyal ve yapısal koşullarla açıklamaya çalışırken, bireylerin ve toplumun arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik derinlemesine bir bakış sunmaktadır (Reid, 1982:115).

4.2 Toplumsal Düzen Kuralları ve Sürdürülebilirlik İlişkisi

Bir toplumda mevcut düzensizlik birçok olguya sirayet ederek olumsuz ilişkilerin doğmasına neden olabilir. Sürdürülebilir algısı ancak sağlıklı toplumların ön görebileceği gelişmeleri içermektedir. Anomi, çatışma ve güvensizlik ilişkilerinin ortaya çıkardığı birtakım gelişmeler, sürdürülebilir öncü politikaların sağlıklı işleyişini olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla anomi durumu, gelecek için endişe oluşturacak düzeyde toplumun sağlıklı bir şekilde varlığını devam ettirecek kaynaklardan yoksun olacağı düşüncelerini ortaya çıkarabilir. Toplumsal düzen ve sürdürülebilirlik birbiri ile oldukça yakın anlam ilişkisi olan kavramlardır. Toplumsal düzen sağlanmasıyla sürdürülebilirlik algısı kolektif bir bilinç oluştururken, sürdürülebilir bir gelişim daha etkin bir toplumsal sistem oluşturma hedefi ortaya çıkarmaktadır.

Sürdürülebilirlik, insanların güvenli ve huzurlu bir ortamda yaşamasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bunun için suç ve şiddetin azaltılması, adaletin sağlanması ve toplumun güvenlik duygusunun artırılması ön gören gelişmeleri barındırmaktadır (Aşan, 2023). Kaynakların bitmeyecekmiş gibi bencil kullanımı, düzen-kural tanımayan kolektif davranışlar ve geleceği düşünmeden üretim-tüketim faaliyetleri günümüzde sürdürülebilir gelişmelerin önemi ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilirlik bir denge ve uyuma işaret etmektedir. Bu uyum toplum ve çevrenin etkin birleşimini ifade etmektedir.

Günümüzde insanoğlunun dünya üzerindeki varlığını tehdit edebilecek çevresel değişimlerin olduğu bir dönemde tüm kurum, kuruluş ve işletmelerin ve dolayısıyla toplumun bu değişime uyum sağlayarak uzun vadeli başarıyı ve rekabet gücünü sürdürebilmeleri önemlidir. Bu uyumu sağlamanın anahtarı ise üretim ve tüketim sistemlerinin sürdürülebilir fonksiyonuna odaklanması ve toplumsal düzenin inşası ile gerçekleşebilmektedir (Yavuz, 2010:81).

6. Sonuç

Bu çalışma, toplumsal düzen ile sürdürülebilirlik kavramları arasında bir ilişki oluşturmayı amaçlamaktadır. Gelecek kuşaklara daha yaşanılabilir sistemler oluşturmak için oluşturulacak bilinci, içinde bulunan toplumsal düzenin oluşturduğu toplumsal yapıyla ilişkilendirmektedir. Sürdürülebilirlik, toplumun ve çevrenin birbirleri ile uyumunu ve gelecek nesillere yeterli kaynakların aktarımı, dolayısıyla sosyo-ekolojik bir bütünlüğü ifade etmektedir. Ekonomik kaynakların yeterince tüketimi ve kaynakları dengeli kullanarak gerçekleşecek üretim ve tüketim, toplumu oluşturan bireylerin bilinciyle gelişmektedir. Çalışma, bu bilincin sağlanmasını, toplumun gelecekte de varlığını koruyabilmesi, kaynakların ihtiyaç niteliğinde kullanılması ve yenilenebilir olması, toplumsal düzenin etkin bir şekilde sağlanmasıyla ilişkilendirmektedir. Kriz ve çatışmanın olmadığı toplumsal sistemlerde, sürdürülebilir gelişimlerle ilgili olumlu sonuçlar almak, kurulan denge ile daha etkin sağlanabilmektedir. Güven ve istikrarın sağlayıcısı bu denge sürdürülebilir gelişmelerinde toplum tarafından daha etkin bir şekilde algılanmasını sağlayarak kolektif bir bilinç oluşturmaktadır. Ayrıca toplumsal düzen sosyal yapının kültürel yapısıyla ilgilidir. Bu nedenle sürdürülebilir gelişimin çıkış noktası, evrensel ilkelerden daha ziyade her toplumun kendi coğrafi zemininden yükselmelidir.

Kaynaklar

- Abrahamson, M. (1990). İşlevselcilik. Çev.Nilgün Çelebi, Sebat Matbaası. Konya.
- Adler, F., Muller, G.O.W., Laufer, W.S. (1991). Criminology. MC Graw-Hill Inc. New York.
- Aşan, D. (2023). Sürdürülebilirlik, https://www.asandanismanlik.com/surdurulebilirlik/?gad_source=1&gclid=EAlalQobChMI9-n-qrGyhAMVe5JoCR199gPWEAAYASAAEgKSp_D_BwE, 20.01.2024 tarihinde erişim sağlandı.
- Aşan, D. (2024). Sürdürülebilirlik Nedir? <https://www.dilekasan.com/kurumsal-surdurulebilirlik-nedir/>, 20.01.2024 tarihinde erişim sağlandı.
- Dermibaş, T. (2014). Kriminoloji. Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- Durkheim,E.(1985) Toplum Bilimsel Yöntemin Kuralları, Çev. Celal Baki Akal, İstanbul: B/F/S Yayınları.
- Dolu, O. (2011). Suç Teorileri, Teori Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji. Ankara.
- Dönmezer, S. (1984). Kriminoloji. Filiz Kitap Evi. İstanbul.
- Erkan, R., Bağlı, M., Sümer, F., Ünver, M. (2002). Sosyal Çevrenin Sokak Çocukluğuna ve Çocuk Suçluluğuna Etkisi: Diyarbakır Örneği. I. Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu. UNICEF, Ankara.
- İçli, G.T (2001). Kriminoloji. Bizim Büro Basımevi. Ankara.
- Öter, A. (2005). Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri, Antalya Örneği, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Reid, T.S. (1982). Criminology. Holt Rinehart and Winston. New York.
- Tedeschi, J., Linscald,S, ve Rosenfeld, P. (1S185) Introduction to Social Psychology, S.t.Paul Minnesota: West Publishing Co.
- Tomovic, V.A. (1979), Definitions in Sociology: Convergence, Conflict And Alternative Vocabularies. Diliton Publications, Inc.: St. Catherines, Ontario.
- Yavuz, A. (2010). Sürdürülebilirlik kavramı ve işletmeler açısından sürdürülebilir üretim stratejileri, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7;14, ss.64-85.